

750 gram dagelijks tijdens opfok vaarzen

Vruchtbaarheid en groei zijn de economische motor van elk vleesveebedrijf. Een eerste kalf op twee jaar is dus vaak het doel van menig vleesveehouder met Belgisch witblauw. Maar meer dan de leeftijd is het gewicht van de vaars bij afkalven bepalend: 600 kg. Een daggroei van 750 gram is dan ook noodzakelijk.

TEKST WIM VEULEMANS

Een vaars die afkalft op de leeftijd van 24 maanden moet een lichaamsgewicht hebben van 600 kilogram. Niet alleen elk wetenschappelijk onderzoek uitgevoerd naar de voeding van jongvee bij Belgisch witblauw neemt dat als uitgangspunt, ook elke voeradviseur start er het voeradvies mee. Dit betekent concreet dat er het beste kan worden geïnsemineerd rond de leeftijd van 14 maanden en een lichaamsgewicht van 400 kilogram. Een vaars moet in de eerste twee levensjaren dus gemiddeld elke dag 750 gram groeien. Bij stieren hanteert men een norm van 1100 gram.

Starten in poleposition

Om vaarzen op een gewicht van 600 kilo te laten kalven is een snelle jeugdgroei belangrijk, te beginnen met de eerste levensmaanden en het geboortegewicht. Over alle rassen heen hebben vleesveehouders vaak het gevoel dat de lichtere kalveren vaak de eerste maanden een moeilijkere opfok kennen. Aan het ILVO werd in het verleden het effect van het geboortegewicht van een dier onderzocht, de groei tijdens de eerste levensmaanden en het latere gewicht bij kalven. Hiervoor werden 341 vaarzen 8641 keer gewogen. Een van de conclusies uit dit onderzoek was dat als er gestreefd wordt naar een afkalfgewicht van 600 kilo, de kalveren het best minimaal 45

se groei nodig

kilo moeten wegen en gedurende de eerst vier levensmaanden een dagelijkse groei moeten kunnen halen van minimaal 600 gram en liefst 750 gram. Uit dit onderzoek bleek bovendien dat de kalveren die deze dagelijkse groei niet haalden, deze groei ook later niet meer inhaalden.

Een goed biestmanagement is allereerst het fundament van latere prestaties. Daarnaast is het verstrekken van vast voer en een smakelijk krachtvoer voor jonge kalveren essentieel voor de pensontwikkeling van het kalf en hun groeiprestaties.

Vleesveespecialist Eric Hermy van Quartes adviseert om al vanaf dag vijf krachtvoer te verstrekken. 'Een vlotte opname van voer en een goede verteerbaarheid zijn op dat moment bijzonder belangrijk. We werken daarom eerst met een soort muesli met gepofte granen om dan na vier maanden en een opname van minimaal 600 gram om te schakelen naar een vlokkenformule.'

Krachtvoeropname tegen spendip

Waar vleesveehouders vaak de leeftijd als grens nemen voor het spenen van hun kalveren, is eigenlijk de krachtvoeropname van het kalf meer bepalend. Een hogere krachtvoeropname op het moment van spenen beperkt immers de spendip van het kalf.

Een sterke terugval in de dagelijkse groei wordt zo vermeden. Ook het ILVO speelt op het eigen proefbedrijf op basis van de krachtvoeropname. 'Vanaf week twee verstrekken we krachtvoer, aangevuld met hooi en vers water', vertelt ILVO-onderzoeker Karen Goossens. 'We noteren dagelijks de opname van de kalveren, zowel holstein als Belgisch witblauw. Daaruit blijkt dat holsteinkalveren sneller meer krachtvoer opnemen. Holsteinkalveren nemen al in de vijfde week 2,5 kilogram krachtvoer per week op, bij Belgisch witblauw is dit pas in week zeven.' Uit datzelfde onderzoek blijkt dat deze trend zich ook doortrekt naar de speenleeftijd, waarbij het ILVO de norm van 1,5 kilogram krachtvoeropname per dag hanteert. Holstein haalt dit op een leeftijd van negen weken, witblauw op twaalf weken.

Spelt doet vreten

Om een vlotte opname van krachtvoer te hebben bij kalveren is smakelijk voer belangrijk. Bij veel vleesveehouders komt dan spelt in beeld en ook enkele voerleveranciers mengen het in hun kalvervoer. Uit een onderzoek door Leo Fiems aan het ILVO kan worden geconcludeerd dat als jonge kalveren 30 procent spelt kregen gevoerd, een week eerder kon worden gespeend.

leeftijd	% ds	kg ds	vem	re	zetmeel	vet	dve	oeb
vaarzen 250 kg	50	5	920-950	16-17	max. 240	3,5	75-95	15
vaarzen 400 kg	35	8	900-925	16-17	max. 200	3,5	75-95	15
drachtige vaarzen	35	9-11	900-925	13,5-15,5	max. 170	3,5	65-85	15
zogende koeien	35	11-13	900	13-14	180-220	3	55-70	10-20

Tabel 1 – Voedingsnormen voor de opfok van vrouwelijk jongvee per kilogram droge stof (bron: Aveve Veevoeding)

leeftijd	kg stro	kg krachtvoer
4 maanden	0,45	3
6 maanden	0,5	4,5
8 maanden	0,55	5,5
10 maanden	0,6	6,5

Tabel 2 – Voerschema met ad libitum krachtvoer en stro (bron: Aveve Veevoeding)

Spelt in krachtvoer

‘Elk voermiddel dat smakelijk is, kalveren doet vreten en dus voor een hogere voeropname zorgt, is goed’, aldus Aveve-adviseur Anne Vandelannoote.

En spelt doet kalveren eten. Daarnaast heeft spelt ook zijn rol bij het al dan niet optreden van enterotoxemie, een gifstof geproduceerd door de bacterie *Clostridium perfringens*. Spelt heeft, in vergelijking met andere graansoorten, een lager gehalte aan zetmeel en een hoger gehalte aan ruwe celstof. Voor de vertering van zetmeel is in de pens een andere soort bacteriën nodig dan voor de vertering van ruwe celstof. ‘De vertering van de ruwe celstof in de pens is bovendien veel trager’, vult Vandelannoote aan. ‘De pensvertering gaat dus trager en er zijn andere pensbacteriën aan het werk. En net die beide hebben hun invloed op het al dan niet opduiken van enterotoxemie.’ Vandelannoote adviseert wel om spelt slechts te voeren tot de leeftijd van zes maanden en steeds te combineren met voldoende eiwit in het rantsoen. Het kalf kan er anders te weinig energie uithalen voor de behoefte en de nodige groei.

Opfok tot puberteit

Naast de groei in de eerste levensmaanden is ook de verdere opfok tot de puberteit een fase waarin gestreefd moet worden naar een intensieve groei. De voederconversie is dan het meest gunstig. Omdat het vooral om skeletgroei gaat in deze periode, bestaat er weinig tot geen kans op vervetting. Volgens Vandelannoote mogen de rantsoenen tot de puberteit intensief zijn zodat de dieren maximaal kunnen profiteren van de jeugdgroei. ‘Vanaf de puberteit zorgen de hormonale veranderingen van het dier voor een omslag van skelet- en spiergroei naar vetaanzet en dienen de rantsoenen daar beter op afgestemd te worden’, verduidelijkt de Aveve-voerspecialist. Vanaf de leeftijd van

drie maanden kan er ruwvoer verstrekt worden. Binnenkort start op ILVO een project ‘JongLeven’ waarin men onder meer onderzoek gaat uitvoeren naar het ideale moment om te starten met het voeren van maaskuil. ‘Om op jonge leeftijd reeds te kunnen starten met mais is het van belang dat deze een voldoende hoog percentage droge stof heeft, meer dan 34 procent’, geeft Pieter-Jan Bruyeer, nutritionist bij Franson, aan. ‘Een zure, natte maaskuil wordt te weinig opgenomen door de kalveren en beslaat een te groot volume in de pens van het kalf.’

Bruyeer wijst ook op het belang van de overgang in rantsoenen. ‘Bij iedere verandering van voeder is het belangrijk om de overgang geleidelijk te maken’, stelt Bruyeer. ‘Zeker bij jonge dieren voert men best enkele dagen een mengeling van beide krachtvoerders alvorens over te schakelen naar het volgende voeder.’ Ook is het aan te raden om het leeftijdsverschil in de samengestelde groepen zo klein mogelijk te houden. Hierdoor is het makkelijker om behoefte en rantsoen beter op elkaar af te stemmen. Ook het scheiden van vaarzen en stieren is op die leeftijd aan te raden. Het voorkomt dat de stieren de vaarzen gaan dekken, de stieren worden ook intensiever gevoerd.

Ruwvoer of enkel krachtvoer?

In de periode van drie tot tien maanden is vervetting van de vaars weinig waarschijnlijk. Dit geeft de vleesveehouder de mogelijkheid om flink door te voeren in deze periode en zo maximale groei na te streven. Daarbij heeft hij de optie om ruwvoer te voorzien of enkel met krachtvoer en stro of hooi te werken. Volgens Vandelannoote wint deze laatste strategie aan belang. ‘In die leeftijdsfase heeft een rantsoen met onbeperkt krachtvoer aangevuld met 10 procent gehakseld stro een aantal voordelen’, stelt ze. ‘Het is wel belangrijk dat elke veehouder

Om een gemiddelde daggroei van 750 gram te halen is intensief voederen aan te bevelen, ook in de weideperiode

Waar gaat het **fout op de weide?**

Om de nodige groei te halen is het noodzakelijk dat vaarzen die in de zomerperiode op de weide lopen, bijgevoerd worden. Bijvoeren met alleen maar energie, zoals granen, mais of bietenpulp, is daarbij vaak niet voldoende. Ze vullen dan wel goed het eiwitrijke grasrantsoen aan, maar zorgen tegelijkertijd voor verdringing. Daardoor treedt

er vaak een eiwittekort in de voeding op. Uit onderzoek aan het ILVO bleek dat bijvoeren van vaarzen met 3 kg per dag, van een mengeling van 80 procent bietenpulp en 20 procent sojaschroot, een dagelijkse groei gaf van 750 gram per dag, tegenover een groei van 500 gram met een rantsoen van enkel bietenpulp.

Daarnaast zijn er ook een aantal extra aandachtspunten voor jongvee op de weide. Dieren te jong op de weide zetten kan resulteren in een lagere groei. Te jong gras heeft vaak een te laag drogestofgehalte, waardoor de dieren niet voldoende opnemen. Tot slot kunnen parasieten ervoor zorgen dat de dieren minder groeien.

individueel bekijkt wat voor zijn bedrijf mogelijk is. Zulk rantsoen (tabel 2) is mogelijk als er geen (goed) ruwvoer ter beschikking is. Het is ook een arbeidsbesparend en constant systeem.' Proefresultaten bij Aveve tonen dat een rantsoen met ad libitum krachtvoer leidt tot een hogere voeropname, een hogere groei en een beter rendement van het dier later. Op deze leeftijd zag men zo een dagelijkse groei van 1,3 kilo per dier per dag. Volgens Aveve is de kostprijs van dit rantsoen in die periode ook amper hoger dan van een rantsoen met ruwvoer. 'Gemiddeld gaat het om een meerprijs van 50 euro over zes tot zeven maanden', vertelt Vandelannoote. 'Dat is ongeveer 24 eurocent per dag, wat betekent dat de dieren slechts 80 gram meer per dag moeten groeien om dit terug te verdienen.'

Wanneer ruwvoer verstrekt wordt aan jonge dieren, moet dit allereerst van goede kwaliteit zijn. Dat geldt ook voor hooi dat steeds smakelijk en veilig moet zijn. Omdat de opname van ruwvoer de eerste maanden nog beperkt is, wordt het rantsoen tot en met de leeftijd van vijf maanden aangevuld met 2 tot 2,5 kilo per dier per dag van een opfokkrachtvoer met 15 tot 17 procent ruw eiwit. Daarna wordt dat een krachtvoer met een hoger eiwitgehalte (20 tot 27 procent ruw eiwit) naargelang de inhoud van het beschikbare ruwvoer.

Bij Franson adviseert men een soortgelijk schema. 'Vanaf de leeftijd van zeven à acht maanden wordt vaak overgeschakeld naar een krachtvoeder met 21 procent ruw eiwit à rato van 1 kilo per 100 kilo levend gewicht of verder gewerkt met het krachtvoeder dat in de voorafgaande maanden werd verstrekt: een allmash van 17 procent ruw eiwit à rato van 1 kilogram per 100 kilo levend gewicht plus 1 kilogram', zegt Bruyeer.

Oppassen met vervetting

Na de intrede van de puberteit is de kans op vervetting hoger, zeker wanneer een rantsoen verstrekt wordt met een hoger zetmeelgehalte. Dat betekent vaak dat dan een kwalitatieve voordroogkuil de basis is van het rantsoen voor de vaarzen. Omdat het totaalrantsoen 16 procent ruw eiwit per kilogram droge stof moet hebben, is de keuze van het type krachtvoer vooral afhankelijk van de inhoud van het ruwvoer of andere gebruikte grondstoffen op het bedrijf. De krachtvoerders voor deze leeftijdsgroep zijn meestal vem-rijk, zetmeelarm en meer op basis van celwandproducten en eiwitgrondstoffen. Om voldoende te voorzien in eiwit en energie wordt het rantsoen aangevuld met 1 tot 2 kilo krachtvoer per dier per dag. 'Krachtvoer kan het best worden verstrekt tot de leeftijd van zestien maanden', verduidelijkt Vandelannoote. 'Het afkalfgewicht neemt toe naarmate men langer doorvoert met krachtvoer. We raden de veehouders aan om een hoger afzetgewicht van jonge koeien na te streven, daarom kunnen ze het best krachtvoer blijven doorvoeren tot de leeftijd van dertig maanden.'

Om geen vervetting te hebben in deze periode is zetmeel een beperkende factor in het rantsoen. Granen kunnen, mits de zetmeelnorm in het rantsoen niet overschreden wordt. Bij het voeren van granen is het ook belangrijk om extra calcium aan het rantsoen toe te voegen. Een goede mineralen- en vitaminebalans is in deze periode belangrijk, zeker voor en tijdens de inseminatieperiode en op het einde van de dracht. Bij enkelvoudig voeren moeten mineralen dagelijks toegevoegd worden.

Oppassen met bijproducten

Volgens Aveve is het voeren van bijproducten zoals perspulp of draf in deze periode zeker mogelijk. 'Het is dan wel belangrijk dat men controle heeft op de verteringssnelheid en het drogestofpercentage van het volledige rantsoen', geeft Vandelannoote aan. 'Bijproducten uit de aardappelindustrie zijn voor deze groep vaarzen dan weer niet aan te raden. Ze zorgen voor een te hoge zetmeelaanbreng.'

Ook volgens de nutritionist van Franson kunnen bijproducten een prima aanvulling bieden. Pieter-Jan Bruyeer wijst veehouders erop dat ze kritisch moeten zijn op de kwaliteit: 'Het watergehalte in frietnippers kan sterk variëren, het percentage aarde in verse aardappelen ook en het ruweiwitgehalte in draf varieert gemakkelijk enkele procenten', geeft hij aan. 'Een berekend rantsoen heeft nog weinig betekenis als de kwaliteit van de bijproducten sterk varieert. Voeranalyses zijn hierin een goed hulpmiddel, maar de mest van de dieren opvolgen en scoren is een nog betere monitor. Analyses en rantsoenberekeningen blijven een benadering, daar waar de mest van de dieren nooit liegt om de feiten', besluit Bruyeer. |

Samenvatting

- Het streven is een gewicht van 600 kilogram bij afkalven, 400 kilogram bij inseminatie en gemiddeld 750 gram dagelijkse groei.
- Zorg dat kalveren vóór het spenen voldoende krachtvoer opnemen, minimaal 1 tot 1,5 kilogram per dag.
- Spelt is smakelijk, maar bevat minder energie en is daarom enkel aan te raden voor jonge dieren tot zes maanden.
- Tot de puberteit kan men sterk doorvoeren zonder kans op vervetting.
- Een rantsoen met enkel krachtvoer zorgt voor een hogere groei.
- Rantsoenberekening met kuilanalyses en controle van de mest geeft meer zekerheid.
- Bijvoeren is noodzakelijk tijdens het weideseizoen.